

58

VH

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM SZEMLELTETŐ FILMKIRENDELTSÉGE
filmdia sorozatából
107. szám.

MÁLYVA- ÉS GÓLYAORRVIRÁGUAK, KUTYATEJ - ÉS FAGYALFÉLÉK.

Novénytani sorozat: 12.

Készült: 1952. évben.

1. Hárs-félék családja. Fás, ritkábban lágy-
száru, éplevelű növények. A porzók töve a párta tövében több
falkává nőtt össze. Az ötrekeszű magház magkezdeményeiből csak
egy fejlődik maggá. Virágképlet: K 4-5, C 4-5, A oo - 0, G
/oo - 2 /. A sárgásfehér, erős illatu, mézben gazdag virágokat
rovarok porozzák. A virágok bogernyőben állnak, a murvalevél
összenőtt a virágzati tengellyel és az érett terméságazat lehul-
lásakor légsavarszerűen pörögve segíti a termés elterjedését.
A fel nem nyiló, makkocskaszerű termés egymagvu.

A krétakorban már éltek hársfélék.

2. Kislevelű hárs. /*Tilia cordata*/. Szivalaku, fűrészszélű
levelei mindig a szimmetrikusak. A levélfonák érzugaiban barnás
vörös szőrzet van. Itt apró atkák élnek, amelyek a levél felü-
letét tisztítják meg az odahulló gombaspórától, /szimbiózis/.
Kitűnő mézadó növény. Virágait hülés elleni teának szedik. A fa
koronája gömbölyű, sűrűn leveles. Értékes butor és jól faragható,
ipari fája van. Jó faszenet is ad. Mélygyökerű, mészkedvelő faj.
Hegyvidéki lombos vegyeserdők tagja. Dr. Vajda Ernő felvétele,
Valkó.

3. Ezüsthárs. /*Tilia argentea*/. Levélfonákát fehér csillagszőrök
borítják. Szárazságtűrő, fagyálló, jó mézadó növény. Értékes ipa-
ri fa. /Esztergályozásra, ceruzának, stb./ Koronája szintén jel-
legzetesen gömbölyű. A Nyírség és a Dunántul tölgyeseiben ottho-
nos síksági-, dombvidéki, mészkedvelő faj. Fasornak is ültetik.
Dr. Vajda Ernő felvétele, Harkány.

4. A hárs virága és termése. Részletrajzok: 1/ Bogernyő virágzat
a murvalevéllel. 2/ Virág hosszmetset. 3/ Virágalaprajz. 4/
Termés. Dr. Soó Rezső egyetemi tankönyvből.

5. Hársfajok-virága és levele. 1/ Kislevelű hárs /*Tilia cordata*/.
2/ Nagylevelű hárs /*Tilia platyphyllos*/ jó mézadó virága a kisle-
velű hárséhoz hasonlóan izzasztó gyógytea. Iparilag értékes fá-
jából orvosi szén is készül. Mélyen gyökerező, humuszos talajt
és árnyékot kedvelő faj. Sziklás hegytetőkön leginkább kőrissel,
juharral alkot erdőt. 3./ Ezüsthárs /*Tilia argentea*/ virága nem
alkalmas teának, Dr. Soó Rezső egyetemi tankönyvből.

6. Hársszár szöveti szerkezete. km. /A kétszikűek száráról rész-
letesebb ismertetést a barkás, 18-as sorozat végén találunk./ A
metset 3 éves ágból készült. Legalul a bél világos, vékonyfalú
sejtjeit látjuk. Ehhez csatlakozik a fatest 3 évgyűrűje. A világos

üreges a tavaszi fatest tágüregű edényei = tracheái /h/. A sötétebb réteg a nyárvégi, tömöttebb, vastagfalú, szűküregű sejtekből áll. Ezek zárják le az évgyűrűt /j/. Sugárirányban a bélsugarak húzódnak /a bélig jutók elsődlegesek./. A fatestet a kambium /c/ határolja. Attól kifelé van a sötétebb színű háncestest. Belső rétegei fiatalabbak /ph./ A háncs kifelé keskenyedő, trapéz alakú, sötét tömegekből áll. Ezeket a világosabb színű bélsugártölcsérek választják el. Tovább kifelé az elsődleges kéreg /rp/ sejtjei, a paraszövet /pd/ és legkívül az egyrétegű epidermis /e/ látható.

7. Málva - félek családja. Lágyszáru növények, de a trópuson fásak is. Leveleik rendszeren karéjosak, vagy osztottak. Gyakori a murvalevelekből alakult külső csésze is /pl. a papsajtnál/. A bimbó szirmai összesodródottak. A porzószalak a bibeszálat körülvevő csővé egy falkába nőttek össze. Virágképletük: K /5/, C 5, A /∞/G-∞-3/. Termésük a résztermésekre széthulló gerezdes papsajt, de vannak toktermésűek is, /pl. gyapot, kenaf, stb./ Ebbe a jórészt szubtrópusi, trópusi családba több igen fontos textilnövény tartozik.

8. Erdei mályva /Malva silvestris/. Ötösen karéjos, kerek levelű, szőrös szárán sok virág van. A virágok 5 különálló, halványlila, szivalaku szirmán sötétlila csikok /mézutak/ vezetnek a virág torkába. Mindenütt közönséges, nitrogénkedvelő gyom. Leveléből és szirmaiból kohogéscsillapító orvosság készül. Dr. Vajda Ernő felvétele, Devecser.

9. Erdei mályva virága és termése. Részletrajzok: 1/ Virág hosszmetset, a porzószalakból alakult cső belsőjéből emelkedik ki a többágú bibe. 2/ Ivaroszlop, a csővé forrt porzószalak tetején már érettek a porzók, de a később érő bibék még nem nőttek ki. /Önmegporzás elleni védelem/ 3/ Virágalaprajz. A külső csésze 3. szabad levélből áll /a rajzon fehér színűek./ Alul egy murvalevél is látszik. Az 5 igazi csészelevel /a rajzon csikozott/ összeforrt. A szirmok szabadok, a porzószalak összenőttek, a magház tizrészes. 4/ Gerezdes papsajttermés. Dr. Sóó Rezső egyetemi tankönyvből.

10. Halvány-ziliz. /Althaea pallida/. Az 5 szivalaku szirm halvány lilásrózsaszínű. A virágok a karéjos, szórtállású levelek tövén erednek. Az alsók elnyiltak, hervadtak, feljebb nyíló virágok, legfelül bimbók láthatók. Az egész növény erősen szőrös. Főleg száraz, agyag és lösz talajon élő, mészkedvelő faj. A Dunántul délkeleti részén a Középhegységben és az Alföldön szórványosan nő. Dr. Vajda Ernő felvétele, Kismaros.

11. Mocsármályva. /Hibiscus Moscheutos/. A halvány szirmok tövén biborszínű folt van. Az 5 szirmu pártából magasan kiemelkedik az egyfalkás porzótáj és közöttük az 5 ágú bunkós bibe. Baloldalt egy összesodródott szirmu bimbó látszik. A levelek fonáka fehéres, molyhos. Kerti dísznövény. Dr. Vajda Ernő felvétele, Olasz Alpok.

12. Kenaf vagy rostmályva. /Hibiscus cannibinus/. Tavasztól őszig élő egyéves rostonövény. A 2-3 méter magas hengeres száron szórtan helyezkednek el a hosszonyelű széldelt levelek. A levelek tö-

vén itt-ott egy-egy halványsárga virág ered. A szirmok töve sötétpiros. Igen erős, durva rostot ad. Hazája Kelet-India. Dr. Vajda Ernő felvétele, gödöllői tangazdaság kísérleti vetése. Nálunk most honosítják.

13. Gyapot. /*Gossypium hirsutum*./ Igen fontos egynyári textil és gyógynövény. Levelei borostyánszerűen karéjosak. Fehér virágai belsejében látszik a sok porzó. Maghéjszőrei szolgáltatják a vatát és a pamutipar nyersanyagát. Magvából olajat, leveleiből, magvaiból, gyökérkérgéből orvosságokat készítenek. Melegkedvelő, főleg vályog vagy homoktalajt kívánó kulturnövény. Hazája Mexikó, nálunk 1950 óta sikerült meghonosítani. Dr. Vajda Ernő felvétele, gödöllői tangazdaság.

14. Gyapottermés. A felnyiló tokból hatalmas, fehér maghéjszórzethez burkolva hullanak ki az érett magvak. Éréskor gyűjtik. Magyar Fotó felvétele.

15. Gyapot. /*Gossypium barbadense*/. Részletrajzok: 1/ Virágos termékes ágész. 2/ Érett felpattant toktermés a szétterjedő tömött magszórzettel. Ez a gyapot fajta adja a leghosszabb szálú fonalat. Dr. Soó Rezső egyetemi tankönyvéből.

16. K a k a ó - f é l é k c s a l á d j a . Fás vagy lágyszáru trópusi növények bonyolult virágszerkezettel.

17. Kakaófa. /*Theobroma cacao*/. A trópusokon mindenütt termesztett délamerikai származású táplálék és élvezeti növény. Virágai nem a fiatal hajtásokon, hanem a törzsön fakadnak. Toktermésük bab-szerű magvaiból őrlik a kakaót, a csokoládé nyersanyagát. Részletrajzok: 1/ Termékes törzs. 2/ Virágzó idősebb és virágnélküli fiatal leveles hajtással. 3/ Virág st/ Csökevényes porzó, p/ Csővé összenőtt működő porzók. 4/ Hosszában felhasított termés. Dr. Soó Rezső tankönyvéből.

18. L e n f é l é k c s a l á d j a . Lágyszáru, a trópusokon részben fás növények. Virágzatuk bogas. Porzójuk sok. Virágképük K 5, C 5, A 5 - oo, G /5/. Termésük általában tok, egyeseknél csonthéjas.

19. Házilen. /*Linum usitatissimum*/. táblában vetve. Osrégi kelet-mediterrán egyéves kulturnövény. Az olajlent és rostlent 4-5000 év óta termesztik Egyiptomban és Előázsiában. A gyengén meszes, mély vályogtalajban fejlődik legjobban. Magyar Fotó felvétele.

20. Házilen. Magvából ütött olajat égési sebekre, szappan- és festékgyártásban /firnisz/ használják fel. Az olajütésnél megmaradó olajpogácsa értékes takarmány. Magvából orvosság is készül. Az áztatott szárból előállított rostok szolgáltatják a legfinomabb vászon nyersanyagát. Részletrajzok: 1/ Virág hosszmetsetben. A párta világoskék színű. 2/ Virágalaprajz, /az ötös szám jellemzi/ 3/ Érett toktermés. 4/ Termés keresztmetsetben. Dr. Soó Rezső egyetemi tankönyvéből.

21. Dolomitlen /*Linum dolomiticum*/. Sűrű, gyepszerűen növekvő szárain apró, keskeny, tojásdad levelek ülnek. Virágaik sárga szí-

nüek. A jégkor előtti bennszülött maradvány növény. Dolomit sziklagyepekben csak Pilisszentiván mellett él. Dr. Vajda Ernő felvétele.

22. Madársóska - félék családja. Lágyszáru, ritkán fás, jórészt szubtrópusi növények. Gyakori a hagyma és a gyöktörzs. Virágképletük: K 5, C 5, a 5+5, G /5-3/. Termésük tok, vagy bogyó.

23. Madársóska. /*Oxalis Acetosella*/. Fehérvirágú, lóherére emlékeztető, hármasan összetett levelű növényke. Leveli vízvesztés alkalmával /pld. erősebb napsütésre/ összecukódnak. Hegyvidéki bükkösök árnyékkelvelő aljnövénye. Humoszos talajon élő, mészkerülő faj. A képen háttérben kidőlt. bükkfatörzs látszik. Dr. Vajda Ernő felvétele, Mátra.

24. Gólyaorr - félék családja. Lágyszáru növények karéjos, vagy szeldelt levelekkel. A termés 5 résztermésképből álló 5 magvu, hosszucsórú u.n. gólyaorr. Éréskor felpattan és a magvakat vagy a részterméseket szétszórja. Virágképlet: K 5, C 5, A 5, vagy 5+5 vagy 5+5+5, G /5-3/.

25. Nehézszagú gólyaorr. /*Geranium Robertianum*/. Az elágazó, vékony nedvdus, lágyszár dusan mirigyszőrös. A szeldelt levelek kétszeresen tagoltak. Az ágak csucsán 5 szirma lila virágok állnak. A képen látható két nyíló virág között a főágból jobbra ágazik ki egy termésű csőr. Nyirkos, árnyas, lombos-erdőkben közönséges. Erősszagú gyógynövény. Dr. Vajda Ernő felvétele, Békés, Bükk-hegység.

26. Vörös gólyaorr. /*Geranium sanguineum*/. Részletek: 1/ Biborpiros virág. 2/ Virágalaprajz, /a 10 porzósál tőben összenőtt/ 3/ felnyíló termés, kunkorodó, repítő szerkezettel. Száraz erdők, cserjések aljnövénye. Dr. Soó Rezső egyetemi tankönyvéből.

27. Bőröklevelű géorrh. /*Erodium cicutarium*/. Részletek: A/ A borzas szőrű növénylevelei szárnyason szeldeltek. A lila virágok ernyőszerűen állnak a virágzati tengelyeken. 1/ Virág 5 termékeny és 5 elsorvad, csökevényes porzóval. A porzók előbb érnek, mint a bibe. 2/ Termékeny, szélestövű porzók. 3/ Fiatal termő a fejlődő virágban. 4/ Érett termő. 5/ Termő keresztmetszet. 6/ Egy lepattant, érett rugósan csavarított csőrű résztermés. A csőrrel dobja le magát az anyanövényről. Vérzést csillapító gyógynövény. Szárazabb szántóföldeken, utak mentén közönséges gyom.

28. Homoki géorrh. /*Erodium Neilreichii*/. A szárnyason tagolt levelek hasogatott szárnyuak. Az 5 szirma halványlilás kis virágok ernyőszerűen állnak. A növény mirigyes, pelyhes. Az Alföld északnyugati részén élő száraz, meleg, laza homoktalajt kívánó, mészkedvelő siksági faj. Dr. Vajda Ernő felvétele, Megyer.

29. Géorrh termések terjedése. A tengelyről lepattant kaszattermés néha több méter távolságra hull az anyanövényről. Mihelyt nedvességet kap /eső, harmat/ a rugószerűen csavarodott csőr ki egyenesedik és visszacsavarodik. A csőr vége eközben vagy fűszálakba vagy a talajba akad és a további csavarodással már a termést

furja a földbe. Dr. Gregus Pál: A növények csodálatos élete c. könyvéből.

30. Muskátli. /Pelargonium zonale/. A növényt dugványozással szaporítják. Ilyenkor járulékos gyökereket hajt. Szára, levelei bárszerűen mirigyszőrösök, illatosak. A szíves kerekded, csipkészerű, karéjos leveleken körbefutó, barna sáv van. A levelek alapjánál két kis pálhalevél van. A piros virágok ernyőszerűen állnak. Kedvelt cserépes növényünk. Levelein jól megfigyelhető a fototropizmus. Szobában tartva levelei lapjukkal a nap felé fordulnak. Ha a növényt elfordítjuk a levelek néhány nap alatt újra átfordulnak a fény felé. Részletrajzok: Középen teljes növény járulékos gyökerekkel, pálhás levelekkel, virágzattal. Balszélen virág alaprajz, alatta a porzóból lett szirmok átalakulási alakjai látszanak. Jobbszélen a csésze, az 5 bibés termő, alattuk a fény felé forduló fototrop levelek és legalul érett termések szétröptése látszik. Dr. Csapody Vera rajza.

31. Sarkantyuka - félek családja. Nedvdus, lágyszáru növények. Kétoldali részarányos virágaikban a csésze sarkantytus. Virágképlet: $K\ 5\ C\ 5\ A\ 5+3\ G\ /3/$. A termés 3 egy-
matvu kopácsra hull szét.

32. Sarkantyuka. /Tropaeolum majus/. Sárgavirágú, kerti dísznövény. Kerek, pajzsalakú levelei szélén vízcsepegtető nyílások, hidatódák vannak. Részletrajzok: 1/ Leveles, virágos szár rész, alul egy érő terméssel, 2/ Virág alaprajz. Dr. Soó Rezső könyvéből.

33. Kutyatej - félek családja. Lágyszáru vagy melegebb égövön faalakú, gyakran szukkulens pozsgás termetű növények tejedényekkel és többnyire mérges tejnedvvel. A virágok egyivarúak. A virágtakaró vagy egyszerű 5 tagú csészeszerű lepel /pld. ricinus/ vagy hiányzik, ritkán kettős. Virágképlet: σ^4
A oo-1, /porzós virág/, Q: $G\ /3//$ termős virág/.

A kutyatejeknek jellemző összetett virágzatuk van. 4 murvalevélveszi körül a virágcsoportot, amelyben az egyporzós virágokból álló 5 kuncor között egyetlen termős virág áll. Ezek a virágzatok álernyőt, vagy bogernyőt alkotnak. A termés 3 részre szétváló tok. A kaucsukfa is ide tartozik.

34. Ricinus vagy csodafa. /Ricinus communis/. Levelei tenyeresen hasadtak, vagy osztottak. Nálunk lágyszáru, egynyéves, trópusi afrikai hazájában fás. Porzói többszörösen elágazók, csészeszerű lepel 5 levelű. A képen látható termései 3 részre nyíló tokok. Magvaiból mérges olajat préselnek, ezt méregtelenítve hashajtónak, kenőolajnak /repülőgép/ festékolajnak használják. Magyar Fotó felvétele.

35. Sár kutyatej. /Euphorbia Esula/. Ernyőszerű virágzatok láthatók a bokros tőszáruk csucsán. Keskeny ülő levelei szórtak. Száraz gyepekben élő, síksági, dombvidéki, mészkedvelő faj. Dr. Vajda Ernő felvétele, Pilishegy.

36. Magyar kutyatej. /*Euphorbia pannonica.*/ Az évelő többől több egyenes szár nő ki. A levelek tojásdadok, épek, ülők. Az ernyőszerű virágzat egyes virágain jól látszanak a páros virágcsoportok a murvalevelekkel. Főleg száraz, lösz és homoktalajon élő balkáni-pannoniai faj. Jobbozdalt cickafark látható. Dr. Vajda Ernő felvétele, Budapest, Hármashatárhegy.

37. Euphorbia virosa. Száraz éghajlathoz alkalmazkodott szikkulens /pozsgás/ természetű szubtrópusi faj. Kandelárszerűen elágazó, szögletes, felhajló ágaiban sok nyálkához kötött nedvességet rak-tároz. Levelei tövisékké módosultak. A háttérben balra fent, kihegyesedő, husos levelű, virágzó aloe látszik. Dr. Vajda Ernő felvétele, Mortolakert, olasz Riviera.

38. Euphorbia abyssinica. A kép közepén áll a fordított kup alaku, tejnedvben gazdag, elágazó szárú növény. A mi kutyatejféleink szikkulens, afrikai rokoma. Tőle balra nagy, világos, sima, széles, kardalaku levelű agavék állnak. A háttérben olajfák láthatók. Dr. Vajda Ernő felvétele, Mortolakert, olasz Riviera.

39. P u s z p á n g - f é l é k c s a l á d j a . Fás örökzöld növények egylaki, sugaras szimmetriájú virágokkal. Virágképlet: $K 8-4, C 0, A \infty -4, G /4-2/$. Termésük tok vagy makkocská.

40. Télizöld-puszpáng. /*Buxus sempervirens.*/ Mediterrán eredetű mérgező örökzöld cserje. Fája igen lassan nő, tömött, jól faragható. Tojásdad kis levelei bőrszerűek, sötétzöldek. Kicsiny, hődessárga virágai kora tavasszal nyílnak. Részletek: A: Leveles, virágos ág. 1/ Porzós és termős virágok csoportja. 2/ Nyíló porzós virág. 3/ Kinyílt porzós virág. 4/ Termős virág. 5/ Magház km. 6/ Felnyílt termés. 7/ Mag. 8/ Mag hosszmetset.

41. O l a j f é l é k c s a l á d j a . Fás, ritkán lágyszárú növények ép vagy szárnyas, átellenes állású levelekkel: Négyes szimmetriájú, rovarporozta virágaik himnősek, vagy egyivarúak. A párta többnyire forrt-szirmú, néha szabadszirmú, vagy teljesen hiányzik. Magház felsőállású. Virágképleté nálunk $K 4, C/4/, A 2, G /2/$. A termés tok, bogyó, csonthéjas, vagy makkocská. Nagyrészt mediterrán vagy szubtrópusi növények tartoznak a családba.

42. Olajfa. /*Olea europaea.*/ A Földközi tenger mellékének jellemző örökzöld növénye. Szürkészöld, bőrnemű levelei fonákán fehér csillagszórbevonat van. Fürtös, fehér virágai illatosak. Csonthéjas termése husából és a magból készül a legjobb "oliva" olaj. Részletek: A: Virágos, leveles hajtások. 1/ Bimbó. 2/ Virág. 3/ Virág hosszmetset. 4/ Porzó. 5/ Termő. 6/ Érett csonthéjas termés. 7/ Mag. 8-9/ Mag-hm. 10/ Csillagszór a levél fehér, molyhos fonákáról /a szörzet szigetel, párolgást csökkent/. A kisebbik képen látható részletek: 1/ Terméses ág. 2/ Kinyílt virág. 3/ Hosszában felmetsetett termés.

43. Virágos kőris. /*Fraxinus Ornus.*/ A páratlanul szárnyalt, fényes összetett levelek levélkéi kissé fűrészes szélűek. Közöttük sárgásfehér, 4 szirmú, rovarporozta virágokból álló, bozontos fürtvirágzat látszik. Termése szárnyas lependék. Rügyei vi-

lágos szürkék, molyhosak. Sima, szürke kérgű, alacsony, bokros fa. Kérgének nedve cukortartalmu gyógyszer /manna/. Fája jó szerszámfa. Hegységeink száraz, meszes talaju déli lejtőin él. Mediterrán eredetű. Dr. Vajda Ernő felvétele, Nagyszénáshegy.

44. Magas kőris. /Fraxinus excelsior/. Fekete rügyű, sima szürke kérgű, magas természetű fa. Levele szintén páratlanul szárnyalt. Virágtakarója nincs. Lombfakadás előtt nyíló, szélporozta virágai csak két porzóból és egy termőből állnak. Pelemás virágai vannak. Termése szárnyas lependék. Fája értékes, ipari keményfa. /siléc, stb./ Egyik alakja a hegyvidék sziklás tetőin, másik az alföldi ártereken alkot tölgyvel, szillel kevert erdőt.

Dr. Vajda Ernő felvétele, Bükkhegység.

45. Orgona. /Syringa vulgaris/. Szivalaku levelű átellenes állásuak. Négyszirmu lila virágai nagy fürtökben állnak az ágak végén. A fürtök csucsa még bimbós. Kerti díszcserje. Erdélyben és a Kelet-Balkánon vadon él, karsztbokorerdőt alkot. Mészkedvelő hegyvidéki faj. Vajda László felvétele, Budapest.

46. A képen látható három növény az aranyfa /Forsythia intermedia/ a közönséges fagyal /Ligustrum vulgare/ és az orvosi jázmin /Jasminum officinale/. Mindhárom fás cserje. A fagyal száraz tölgyes és vegyeserdők szélén vadon él, de kertekben élősvénynek is ültetik. Virága fehér, fekete bogyótermése mérges. Az aranyfa az első virágzó tavaszi díszcserje. Négyszirmu virágai arany-sárga színűek. Kelet-ázsiai származásu. A jázmin apró fehér virágú, illatos mediterrán díszcserje. Nálunk ritka. /Nem tévesztendő össze a helytelenül szintén jázminnak nevezett jezsámennel, amely jóval gyakoribb, de nem rokona, hanem a kötőrfü-félék családjába tartozik. A jázmin két porzója a párta csövéhez nőtt. Részletrajzok: 1/ Aranyfa és fagyal virágalaprajza. 2/ Aranyfa virágzó ága. 3/ Terméses levelű ága. 4/ Fagyal virágos, levelű ágcsucsa. 5/ Virág oldalról és hosszmeteszben. 6/ Termésfürt. 7/ Jázmin virágos, levelű ága. 8/ Virág hosszmeteszben. Dr. Csapody Vera rajza.

47. Tárnic - félek családja. Mérsékeltgövi, lágyszáru növények himnős, ritkán egyivarú, forrtszirmu virágokkal. Virágképlet: K 4-5, C /4-5/, A 4-5, G /2/. A termés tok.

48. Kis ezerjófű. /Centaurium minus/ és kornis tárnic /Gentiana Pneumonanthe/. Ep, átellenes levelű mindkét növény. A kis ezerjófű réteken, cserjésekben élő, mészkerülő, nitrogén-kedvelő faj. Pártája rózsaszín. Virágos hajtásából az emésztőszervek megbetegedéseit gyógyító orvosságokat készítenek. A képen a teljes növény mellett egy virág és hosszmeteszete, a csavarodott porzó és a termés látszik.

A kornis tárnic lárpreteken élő, kékvirágú faj. A tó közelében eredő levelei és a felső szárlevél eltérő alakuak. A képen a tövet egy virágos, levelű szárrészt és egy felhasított pártájú, kiterített virágot látunk. Dr. Csapody Vera rajza.

49. Osztrák tárnic /Gentiana austriaca/. A szár sűrűn elágazó csucsain 5 szirmu kék virágok állnak. Hegyi réteken, tisztásokon élő mészkedvelő, alpinkárpáti faj. A háttér andezit-szikla. Dr. Vajda Ernő felvétele, Mátrászentistván.

50. Tárnics-félék virágfelépítése. Részletrajzok: 1/ Gentiana verna virága hosszmetsetben. 2/ Virágalaprajz. 3./ Vidrafü /Menyanthes trifoliata/ virága hosszmetsetben, Dr. Soó Rezső könyvéből.

51. Vidrafü. /Menyanthes trifoliata/. Hármás, lóhereszerű összetett levelei vannak. A fehér virágok szakálás szirmúak. Lápok, mocsarak, pusztulóban levő, értékes gyógynövénye. Mészkerülő, tőzegjelző növény. Dr. Vajda Ernő felvétele Veresegyházi tó.

52. T é l i z ö l d - f é l é k c s a l á d j a . Leginkább örökzöld, trópusi fák. Tejedényeik vannak. Sok trópusi kaucsuknövény tartozik ide. Nálunk csak néhány faj él ebből a népes családból. Virágképlet: K 4-5, C /4-5/, A 4-5, G 2 vagy /2/.

53. Kis télizöld. /Vinca minor/. Hosszu vékony, kuszó, indaszerű, félcserjés szárán sötétzöld, tojásdad, fényes, ép levelek vannak. Otszögletű pártája kék színű. Párás levegőjü mikroklímát jelző, fagyérzékeny, mészkedvelő, örökzöld, hegyvidéki, mediterrán faj. Tölgyeseinkben gyakori. Főleg temetőkbe ültetik mint disznövényt. Dr. Vajda Ernő felvétele, Szentgyörgyhegy, Tapolca.

54. Leánder vagy babérrózsa. /Nerium Oleander/. Mediterrán eredetű, hidegházi disznövény. Piros, fehér, vagy rózsaszín /hibrid/ virágu. Mérgező, Örökzöld bőrnemű levelei lándzsásak. Részletrajzok: 1/ Dézsába ültetett teljes növény. 2/ Leveles, virágos ág. 3/ Felnyíló, érett termés a szőrös magvakkal. 4/ Egy mag a repítőszőrökkel. Dr. Csapody Vera rajza.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Heitter Imre